

ВАСИЛЬЄВА І. В.,

м. Харків

ДУХОВНІ ВИМІРИ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ЛІКАРЯ

Процес переходу української медицини на загальноцивілізаційний шлях розвитку, макросоціальні зміни, які відбуваються сьогодні у нашому суспільстві висувають принципово нові вимоги перед вищою медичною школою. Першочергове значення має задоволення потреб студентів у високому рівні проофесійної підготовки необхідної для виходу на ринок праці як в державному, так і в альтернативних секторах. Це знаходить віддзеркалення у ціннісних орієнтаціях студентської молоді. Як свідчать результати соціологічного

дослідження, яке було проведено автором (було охоплено 350 студентів інституту), більшості студентів притаманні досить чіткі професійні орієнтації та настанови. 86% студентів — повністю задоволені обраною професією, 28% — поєднують навчання з роботою переважно з метою одержання додаткових практичних навичок, найбільшу стурбованість у студентів викликають проблеми: підвищення цін, інфляція (76%), якість освіти (74%), стан системи охорони здоров'я (52%) та ін.

Професіоналізм — це сукупність відповідних знань, практичних навичок, умінь, особистісних якостей, які забезпечують плідне виконання відповідних функцій. Проблема професіоналізму лікаря має не тільки безпосередньо професійні, але й духовні (моральні, ціннісно-орієнтаційні, художньо-естетичні, чуттєво-емоційні та ін.) аспекти. Професійна освіта — це насамперед розвиток його особистості, духовності. Невипадково стародавні називали освіту — *kultura animi* (культура духу). Саме від *kultura animi*, доброти серця, масштабу особистості лікаря залежить його професійна сила.

Сьогодні висуває нові випробування саме перед духовними вимірами професійної діяльності лікаря. Макросоціальні зміни, які відбуваються сьогодні у нашому суспільстві об'єктивно обумовлюють тенденцію до посилення у мотиваційній структурі особистості економічних потреб та інтересів, принципу індивідуалізму, а відповідно — конкуренції, суперництва, що супроводжується часто-густо надмірним прагматизмом, браком чуйності, емоційного тепла. Впровадження платних медичних послуг населенню, професійна конкуренція в медицині, на наш погляд, з одного боку, сприятиме покращенню якості медичного обслуговування, але з іншого — зумовлює досить гострі суперечності між конкретними життєвими умовами лікаря (матеріальний стан якого залежить від пацієнта) та етичними основами медицини. Саме гуманізм є загальноцивілізаційним професійним принципом медицини. Вірність лікарському обов'язку, який завжди вищий за будь-які соціально-економічні та політичні інтереси є традиційною класичною вимогою до професійної діяльності лікаря ще з часів Гіпократа.

Актуалізація проблеми духовних вимірів професійної лікарської справи пов'язана також з сучасним науково-технічним прогресом, який, як свідчить історія людства, не супроводжується відповідним моральним, духовним прогресом. Н. Вінер прозорливо попереджував про невичерпні можливості добра і зла, які пов'язані з новим розвитком техніки. Процес технізації медицини висунув безліч проблем

«біоетичного» плану: евтаназія, генна інженерія, застосування психотропних засобів, трансплантація органів і тканин та ін., які характеризують по суті зростання права влади лікаря над життям іншої людини. Недосконалість законодавчої системи, яка повинна регулювати і контролювати це право, об'єктивні труднощі пов'язані з сучасним станом медичної науки та практики, нарешті втручання кримінальних структур навіть у ці галузі життєдіяльності суспільства з метою створення своєрідного «чорного ринку» поосилують особисту відповідальність лікаря у вирішенні багатьох складних питань, пов'язаних з технізацією медицини. Це обумовлює принципово нові вимоги не тільки до рівня його професійної підготовки, але й до моральної позиції, професійної та людської гідності.